

OBSAH

0. Úvodem	
o cíli a koncepci monografie a o aktuálnosti dat	11
1. Základní pojmy demografie	15
<i>1.1 Předmět a souvislosti demografie</i>	15
Předmět a kořeny demografie	15
Demografické (populační) jevy jako jevy biosociální . . .	19
Demografie, statistika, ekonomie	20
Demografie a populační politika	22
<i>1.2 Základní členění demografie</i>	24
<i>1.3 Demografická terminologie a symbolika</i>	26
<i>1.4 Základní ukazatele stavu a reprodukce obyvatelstva</i> . . .	33
<i>1.5 Zjevná a skrytá úroveň demografických procesů</i>	38
(Přímá a nepřímá standardizace, srovnávací indexy)	
<i>1.6 Prameny demografických údajů</i>	44
Sčítání lidu, běžná evidence pohybu	
obyvatelstva, populační registr, mikrocensus	44
2. Modely stavu, struktury a reprodukce obyvatelstva..	56
<i>2.1 Dekrementní řád vymírání a modely struktury</i>	
<i>obyvatelstva</i>	56
Podstata demografických modelů a tabulek života	56
Základní biometrické míry	63
Ukazatelé délky života jako souhrnné ukazatele	
úmrtnosti	70
Model stacionárního obyvatelstva	77
Model stabilního obyvatelstva	80
Stabilní model a populační a reprodukční typy	
populací	84
<i>2.2 Výpočet úmrtnostních tabulek a demografických</i>	
<i>modelů</i>	88
*Výpočet úmrtnostních tabulek	88
Algoritmus výpočtu úplných úmrtnostních tabulek	90

*Výpočet demografických modelů	92
Výpočet charakteristik stacionárního obyvatelstva	92
Výpočet charakteristik stabilního obyvatelstva	93
2.3 Využití úmrtnostních tabulek a demografických modelů v teorii a praxi	97
3. Demografické zkoumání stavu obyvatelstva	102
<i>(Demografická statika)</i>	
<i>Jednotlivci, kolektivity, vrstvy, skupiny</i>	<i>102</i>
3.1 Zkoumání počtu obyvatelstva	103
Problém definice a zjišťování počtu obyvatelstva	103
Okamžitý počet a střední stav obyvatelstva	107
Základní kategorie obyvatelstva (Přítomné obyvatelstvo, bydlící obyvatelstvo, spádové obyvatelstvo, denní a noční obyvatelstvo) . . .	108
3.2 Zkoumání elementárních společenských skupin	114
Rodina	115
Domácnost	116
Cenzová domácnost	118
Bytová domácnost	119
Problémy vymezení a analýzy elementárních sociálních skupin (rodin, domácností a bytových stran) .	120
3.3 Zkoumání demografické struktury obyvatelstva	123
Pohlaví	125
Věk	127
Věkové skupiny, generace a kohorty	128
Čas kalendářní a čas generační	133
Věkové a generační skupiny obyvatelstva	134
Rozbor demografické struktury obyvatelstva	136
Životní cyklus a demografická biografie	144
3.4 Zkoumání sociálně-právní a etnické struktury obyvatelstva	147
*Struktura obyvatelstva podle rodinného stavu	147
Pojem rodinného stavu	147

Vznik a zánik manželství	148
Srovnatelnost a historie terminologie rodinného stavu ..	149
<i>*Struktura obyvatelstva podle vzdělanosti</i>	<i>151</i>
<i>*Struktura obyvatelstva podle národnosti</i>	
<i>a podle občanství</i>	<i>152</i>
Národnost etnická a politická	152
Národnost, rasa, náboženství	157
3.5 Zkoumání sociální a ekonomické struktury	
obyvatelstva	158
<i>Obyvatelstvo, společnost a hospodářství</i>	<i>158</i>
<i>*Zkoumání ekonomické struktury obyvatelstva</i>	<i>159</i>
Ekonomická aktivita, výdělečná činnost, zdroje příjmu ..	159
Struktura obyvatelstva podle poměru k povolání	161
Typologie skupin podle poměru k povolání	163
Obyvatelstvo aktivní, zaměstnané, pracující	
a práceschopné	165
Obyvatelstvo nepracující a závislé. Živitelé a závislí. ..	168
Osobní a objektivní povolání obyvatelstva.	
Zaměstnání a povolání. Obyvatelstvo příslušné.	172
Hlavní a vedlejší povolání	175
<i>*Zkoumání sociální struktury obyvatelstva</i>	<i>175</i>
Od konskriptu 1762 k únoru 1948	177
Od „Února 48“ k „Listopadu 89“	181
Devadesátá léta	184
3.6 Zkoumání prostorové struktury obyvatelstva	186
<i>*Zkoumání sídelní struktury a koncentrace</i>	
<i>obyvatelstva</i>	<i>186</i>
Územní a sídelní jednotky	187
Obce a sídla – Městské regiony a aglomerace	190
Obce městského a venkovského typu (Město a venkov)	194
Kritéria vymezení obcí městského typu	197
Pojetí města na našem území v posledním století	198

Koncentrace obyvatelstva a urbanizace území	
Lorenzova křivka	201
Způsoby výpočtu Lorenzova indexu koncentrace.....	202
Lidnatost obce, hustota a koncentrace obyvatelstva	204
<i>*Zkoumání prostorových vztahů</i>	
<i>(Centrografie a sociální fyzika)</i>	<i>205</i>
Zkoumání polohy, rozmístění a koncentrace obyvatelstva	
(Centrum obyvatelstva a střední distance)	206
Vztahy mezi centrem a souborem sídel.....	209
Vztahy mezi dvojicí sídel	209
Vztahy mezi místem a zbylým územím	211
Vztahy mezi prostorovými rozděleními demografických souborů	214
4. Demografické zkoumání pohybu obyvatelstva	
<i>(Demografická dynamika)</i>	<i>216</i>
<i>Pohyb, reprodukce a růst obyvatelstva.....</i>	<i>216</i>
4.1 Zkoumání porodnosti, plodnosti a potratovosti.....	222
Porodnost, plodnost, potratovost, reprodukce.....	222
Plodnost a manželství	226
Časová struktura plodnosti, rytmus a úroveň reprodukce, mezigenerační vazby.....	227
Jednoduché tabulky plodnosti	
(Stacionární model plodnostního chování)	231
Fekundita a fertilita, Antikoncepce a regulace plodnosti, Přirozená plodnost	234
Kohortní analýza plodnosti	235
4.2 Zkoumání úmrtnosti a smrtnosti	237
Obecná, specifická a diferenční úmrtnost a smrtnost....	237
Kojenecká, novorozenecká, časná, poporodní úmrtnost..	243
Úmrtnost perinatální a prenatální. Úmrtnost endogenní a exogenní.	243
Míry kojenecké úmrtnosti	244

Generační analýza úmrtnosti	245
Úmrtnost podle příčin smrti, smrtnost, smrtelnost, nemocnost	247
Mezinárodní třídění nemocí, úrazů a příčin smrti	250
Nerovnost ve smrti a potenciální demografie	253
Tabulky úmrtnosti manželských dvojic	256
4.3 Zkoumání prostorového pohybu obyvatelstva	257
Prostorový pohyb (hybnost) obyvatelstva a jeho základní typy	257
Migrace a věk Migrace a ztráta životního potenciálu. . .	260
Dobrovolná a nedobrovolná migrace. Individuální a kolektivní migrace Migrační politika.	262
Migrace obyvatelstva vybraného územního celku	265
Imigrace a emigrace Vnitřní a vnější migrace Hrubá a čistá migrace Obrat a saldo	265
Zkoumání migračních proudů mezi dvěma územními celky	268
4.4 Zkoumání reprodukce manželství (Sňatečnost, rozvodovost, vdovství a vdovectví)	272
Homogamie a heterogamie	273
Dynamika sňatečnosti a rozvodovosti	274
Vdovství a vdovectví Sirotství Tabulky úmrtnosti manželských dvojic	278
Tabulky sňatečnosti a rozvodovosti	283
4.5 Zkoumání populačního růstu a reprodukce obyvatelstva	283
Populační růst a dynamika porodnosti a úmrtnosti Demografická revoluce Stárnutí obyvatelstva	288
5. Zkoumání výhledů populačního vývoje (Demografická prognostika)	295
Extrapolace	296
Populační projekce	300

5.1	<i>Základní typy projekčních úloh</i>	301
	Odhad ze souboru žijících	301
	Odhad ze souboru dosud narozených	301
	Odhad ze souboru dosud nenarozených	302
	Problém stálé a měnící se úrovně a struktury reprodukce obyvatelstva	303
	Přímý výpočet projekčního koeficientu ze specifických úmrtností	304
5.2	<i>Technika zvláštních prognóz</i>	306
	Odvozené prognózy	306
	Projekce malých souborů obyvatelstva	307
	Regionální prognózy	308
5.3	<i>Technika přesouvání věkových skupin</i>	309
	Přesnost projekcí věkové struktury obyvatelstva	311
6.	Demografická situace České republiky, její kořeny a výhledy	313
6.1	<i>Populační a sociálně-ekonomický vývoj a kořeny současné populační situace</i>	313
6.2	<i>Česká republika v druhé polovině 20. století: Česko, čs. federace, východní Evropa, evropský kontinent</i>	322
6.3	<i>Česká republika na přelomu století: demografické aspekty společenské a hospodářské reformy</i>	330
	Literatura	337
	Přehled grafických a tabulkových příloh	339
	Rejstřík	341